

Oahppomateriála
mearkkaid ja
mearkasániid birra

Namma/titel: **Oahppomateriála mearkkaid ja mearkasániid birra** -
Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt.

Jorgaleapmi davvisámegillii/nordsamisk översättning: Per Stefan Labba

Kvalitetsäkring: Kerstin Omma

Prentehus/tryckeri: Multiply Solutions Sweden AB

©2025 Sámediggi, Sáme Giellaguovddáš

ISBN 978-91-989431-6-0

Guossástallanbáiki: Adolf Hedinvägen 58, 981 33 GIRON/KIRUNA

Tel: 0980-780 30

www.sametinget.se

Sisdoallu

Álgosátni	4
Förord.....	5
Sámi árbevirolaš máhttu	6
Mearkkaid birra	7
Got bagadat boazomearkka?.....	8
Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt.....	9
Samisk traditionell kunskap	10
Om renmärken	11
Hur beskriver man ett renmärke?	12
Renmärkestermer	13
Mearkasánit	15
Rávvagat hárbhallamiidda	25
Tips på övningar	27
Renmärkesregister	29
Styrdokument.....	29
Lästips	30

Álgosátni

Dát gihpa lea mearkkaid ja mearkasániid birra. Lea doarjjan sámeoahpponeavvuide ja lea veahkkin oahppat ja ipmirdit got mearkkaid bagadallá sámegillii.

Gihppaga leat válbmen ohppiide sámeskuvllain ja vuodđoskuvlla integrerejuvvon sámegiela oahpahussii. Giellaoahpaheaddjit sáhttet geavahit dan – ja iežát geat háliidit oahppat mearkkaid birra sámegillii.

Mearkasánnit leat Sámedikki mearkaohcanskovi. Dieđusge leat maid iežá variánttat ja sánnit anus go dat maid oainnát ja logat dán gihppagis.

Čálus lea jorgaluvvon davvi-, julev-, bihtán-, ubmejen- ja oarjelsámegielaide. Juohke gillii lea sierra gihpa – daid gávnnat Sámedikki ruovttosiiddus:

<https://sametinget.se/studiematerial-renmarken>

Giellaguovddáš giitá Skuvladoaimmahaga, jorgaleddjiid ja giellaoahpaheaddji geat leat dárkkistan sisdoalu.

Juovlamánnu 2025

Sara Omma Simma

Sámi giellaguovddáša ossodatjodiheaddji

Förord

Detta häfte, Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt, är ett komplement till läromedel i samiska. Materialet kan användas för språkinläring och för att förstå hur renmärken beskrivs på samiska. Häftet riktar sig till elever i sameskolor och grundskolor som har integrerad samisk undervisning och kan användas som inspirationsmaterial för språklärare. Detta passar också till alla som vill lära sig renmärken på samiska.

Renmärkessnitten är hämtade från Sametingets ansökningsblankett för renmärken. Det finns fler varianter, dialektala skillnader och samiska uttal för renmärkessnitt än häftets innehåll.

Studiematerialet är översatt till nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska i separata häften. Häftet finns tillgängligt på Sametingets hemsida: <https://sametinget.se/studiematerial-renmarken>

Samiskt språkcentrum riktar ett stort tack till Skolverket för finansieringen, samiska översättarna och för kvalitetsgranskningen av samiska språkläraren.

December 2025

Sara Omma Simma

Enhetschef för Samiskt språkcentrum

Oahppomateriála mearkkaid ja mearkasániid birra

Dán gihppaga mas logat mearkkaid ja mearkasániid birra lea Sámi giellaguovddáš buvttadan. Iešgudetlágan sánit leat govvejuvvon ja nammaduvvon davvi-, julev-, bihtán-, ubme- ja oarjelsámegillii. Materiála sáhtta giellaoahpaheamis geavahit, oážžut ipmárdusa got sámegillii čilge mearkkaid.

Ruotas leat oktiibuot 51 čearu mat barget boazodoaluin. Dain leat 33 duottar-, 10 vuovde- ja 8 konsešuvdnačearu.

Boazoeaiggádiin, maddái mánáin ja nuorain, leat iežaset boazomearkkat mat galget almmuhuvvot Sámedikki boazomearkaregistarii. Registrerejuvvon mearka lea duodaštussan das ahte oamastat bohcco mii lea du mearkkas.

Sámi árbevirolaš máhttu

Mearkkat ja diehtu daid birra lea oassi sámi árbevirolaš máhtus ja lea dehálaš oassi boazodoalus. Máhttit čilget iežas mearkka, bearraša, sogaid ja mearkkaid iežas čearus lea dehálaš máhttu. Lea maid árvolaš dovdat mearkkaid lagaš čearuin.

Mearka sáhtta registrerejuvvot:

- čerrui

- sutnje gii lea miellahttu čearus gos mearka galgá geavahuvvot dahje sutnje geas leat geahččobohccot čearus gos mearka galgá geavahuvvot.

Mearkkaid birra

Mearkkat leat oassin sámi árbevierus ja dat árbejuvvojit dávjá buolvvas bulvii.

Rievdá agi mielde goas mánát ožžot iežaset mearkka. Lea dábálaš ahte mánát ožžot iežaset mearkka mii lea rievdaduvvon juoppá vanhema mearkkas - láhpademiin dahje lasidemiin sáni. Sáhtta maid árbet mearkka áhkuin dahje ádjáin, iežá veahkalahtuin dahje sogain.

Veagat gos veaga dahje soga mearkkat eai leat doarvái sáhttet oastit mearkka soapmásis geas lea mearka liiggás. Lea vejolaš fuobmát ođđa mearkka mii ii leat registrerejuvvon. Sáhtát maid registreret boarráset mearkka mii ovdal lea leamaš čearus ja man ii oktage geavat. Nu seailuhuvvo mearka čearus.

Mearkkat mitalit dávjá guđe vehkii dahje čerrui dat gullet danin go veahka- ja sohkamearkkat árbejuvvojit buolvvas bulvii. Čearuin lea guhkesáigge geavaheapmi leamaš vierrun.

Ii oktage oaččo alces registreret eanet go ovtta mearkka. Boazomearka ferte leat registrerejuvvon geavahuvvot vassis čearus. Čearru sáhtta oamastit bohccuid iežas mearkkas. Geažotbealjeboazu lea čearu oapmi. Ruoŧas eai leat gottit.

Got bagadat boazomearkka?

Mearkka bagadallan gáibida máhtu sierranas sániin ja gos sánit leat bealjis.

Dat rievddada bearrašiid, čearuid ja giellaguovlluid gaskkas makkár bealjis álget čilget mearkka. Muhtimat álget olgeš bealjis, muhtimat gurut bealjis dahje bealjis gos váldosátni lea.

Válljeupmi A – Beallji gearddis

1. Álgge bealljegeaži sániin ja dasa gullevaš sániin.
2. Čilge sáni(id) ovddal, oaivvis bealljegeačái.
3. Joatkke sániin maŋil, oaivvis bealljegeačái.
4. Čilge nuppi beallji seamma ládje.

Válljeupmi B – Álggus olgeš bealji

1. Bealljegeaži sátni/sánit
2. Sánit maŋil
3. Sánit ovddal
4. Das maŋŋil gurut bealji

Válljeupmi C – Álggus gurut bealji

1. Bealljegeaži sátni/sánit
2. Sánit manjil
3. Sánit ovddal
4. Das manjil olgeš bealji

Studiematerial om renmärken och renmärkessnitt

Detta häfte innehållande renmärken och renmärkessnitt är framtaget av Samiskt språkcentrum vid Sametinget. De olika snitten är avbildade och benämnda på nord-, lule-, pite-, ume- och sydsamiska. Materialet kan användas för språkinläring och för att förstå hur renmärken beskrivs på samiska.

I Sverige finns totalt 51 samebyar som bedriver renskötsel. Av dessa är 33 fjällsamebyar, 10 skogssamebyar och 8 koncessionssamebyar.

Alla renägare, även barn och ungdomar, har eget renmärke, som ska vara registrerat i Sametingets renmärkesregister. Ett registrerat renmärke är ett bevis på att man äger renarna i sitt renmärke.

Samisk traditionell kunskap

Renärken och kunskapen om dem är en del av traditionell samisk kunskap och är en central del inom renskötseln. Att kunna beskriva sitt eget renmärke, familjens, släktens och de renmärken som finns i samebyn är viktig kunskap. Det är också värdefullt att känna till renmärken i angränsande samebyar.

Ett renmärke kan registreras av:

- en sameby
- den som är medlem i den sameby där märket ska användas eller den som får ha skötesrenar i den sameby där märket ska användas.

Om renmärken

Renmärken är en del av den samiska traditionen och förs ofta vidare från generation till generation.

Det varierar i ålder när barn får sitt renmärke. Det är vanligt att barn får ett nytt renmärke genom ett avbrott från en förälders renmärke, genom att man lägger till eller tar bort kantsnitt. Man kan också ärva ett renmärke av mor- eller farföräldrar, andra familjemedlemmar eller släktingar.

I familjer där familjens eller släktens renmärken inte räcker till kan man köpa ett renmärke från någon som har ett renmärke att avvara. Det går att komponera ett nytt renmärke, som inte redan är registrerat. Man kan även registrera ett äldre renmärke som tidigare varit använt i samebyn och som ingen annan längre gör anspråk på. Då bevaras det renmärket i samebyn.

Renmärken kan ofta berätta vilken familj eller sameby de tillhör med anledning av att familje- och släktmärken förs vidare i generationer och på grund av långvarigt bruk och tradition i samebyn.

Ingen får ha fler än ett renmärke registrerat. Renmärket ska vara registrerat för användning inom en viss sameby.

En sameby kan också äga renar i eget renmärke. En omärkt ren tillhör samebyn i området. I Sverige finns det inga vildrenar.

Hur beskriver man ett renmärke?

För att kunna beskriva ett renmärke måste man kunna benämningarna på de enskilda märkesnitten och kunna förklara var på örat de är placerade.

Det varierar mellan familjer, samebyar och språkområden vilket öra man börjar med när man beskriver ett renmärke. En del börjar från vänster öra, en del från höger öra eller från det öra där huvudsnittet finns.

Alternativ A – Ett öra i taget

1. Börja med spetssnitten (om sådana finns) och eventuella tillhörande snitt.
2. Beskriv därefter kantsnitten framtill (om sådana finns), från huvudet och ut mot öronspets.
3. Fortsätt med kantsnitten baktill, också från huvudet ut mot öronspetsen.
4. Beskriv sedan det andra örat på samma sätt.

Alternativ B – Höger öra först

1. Spetssnitt
2. Kantsnitt baktill

3. Kantsnitt framtill
4. Därefter vänster öra

Alternativ C – Vänster öra först

1. Spetssnitt
2. Kantsnitt baktill
3. Kantsnitt framtill
4. Därefter höger öra

Renmärkestermer

Dawisámegiella	Svenska
bagadallat mearkka	beskriva renmärke
mearka	renmärke
sánit/mearkasánit	renmärkessnitt
gurut bealde	vänster sida
gurut beallji	vänster öra

olgeš bealde	höger sida
olgeš beallji	höger öra
ovddal	fram till
manjil	bak till
sohkamearka/ váldomearka	släktmärke/huvudmärke
rievdadus/lasiha ja/dahje rievdada ravdasániid	avbrott/lägger till och/ eller tar bort kantsnitt
jorggobeallji/jorggomearka	omvänt /spegelvänt renmärke
sárgásan	öra som blivit rivet så att det ser ut som ett snitt
gahččanbeallji	delar av märkessnitt som fallit bort
cuoiggomearka šearusmearka mihtus (mearka ja maid boazu)	renmärke som är synligt och lätt att känna igen
mearkamálle	märkesmodell
geažotbeallji, geažut	helöring/ omärkt ren
roggat /njávkat	kontrollera renmärket på renen med händerna
mearkut	att märka (renkalvar)

misiid mearkut	att märka renkalvar
miessemearkun	kalvmärkning
mearkaohcu	renmärkesregister

Mearkasánit

Ųuovvovaš mearkanamahusat, bealljegeaži sánit, leat vižžojuvvon sámedikki ohcanskoviin mearkka registrerema dihte. Mearkkaid čilgehusas leat maid iežá sánit ja dain maid molsašuvvamat.

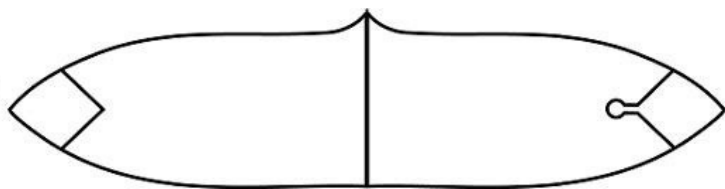
D – Davvisámegiella

J – Julevsámegiella

B – Bisumsámegiella

U – Ubmejesámiengiella

Å – Åarjelsaemiengiella

D: Guobir

J: Skárjjá

B: Skárrjá

U: Skárjjá

Å: Skaarja

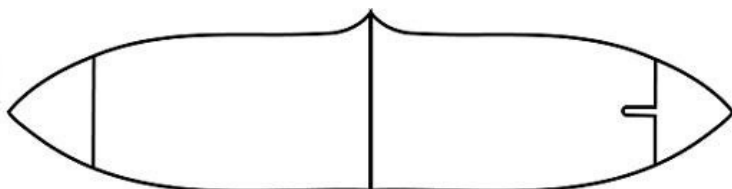
D: Guobir ja ráigi

J: Skárjjá ja rájgge

B: Skárrjá ja rájjge

U: Rájggie skárjjá

Å: Skaarja jñh raejkie

D: Nahppa/Gaskat

J: Nahppa

B: Nahppa

U: Nahppa

Å: Namhpe

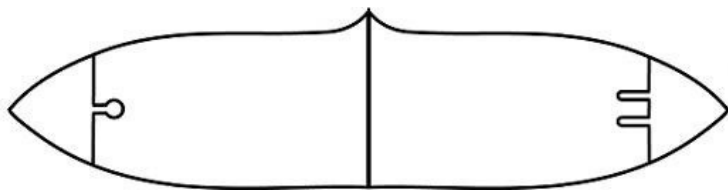
D: Nahpa čađa luddestat

J: Nahppatjáles

B: Nahppatjáles

U: Nahppa tjálies

Å: Namhpe saerkie

D: Nahpa čađa luddestat ja ráigi

J: Nahppatjáles ja rájgge

B: Nahppatjáles ja rájjge

U: Rájggie nahppa tjálies

Å: Namhpe, sloeptje jñh raejkie

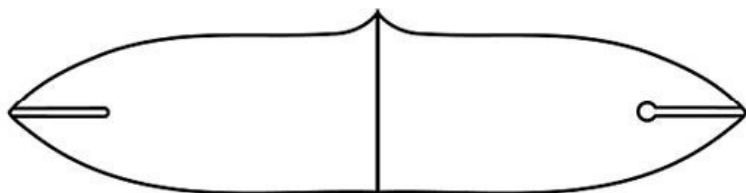
D: Joccat/Nahpa sisa guokte luddestaga

J: Tjuollda

B: Tjuaollda

U: Tjuaoldda

Å: Namhpe jñh göökte saerkieh

D: Liekči/Luddestat

J: Sjlíebttje

B: Sjlüäpptje

U: Sluöpttje

Å: Sloeptje

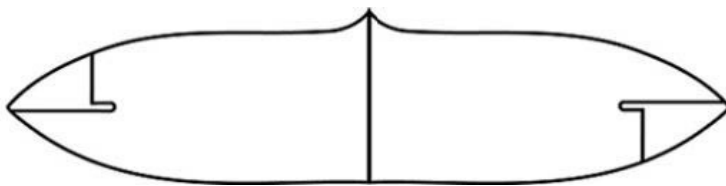
D: Liekči ja ráigi

J: Sjlíebttje ja rájgge

B: Sjlüäpptje ja rájjge

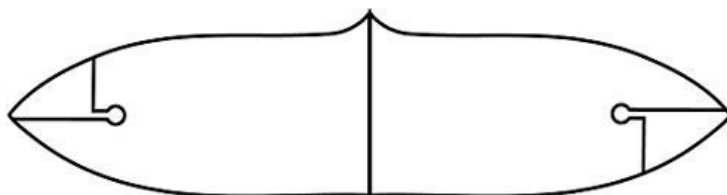
U: Rájggie sluöpttje

Å: Sloeptje jñh raejkie

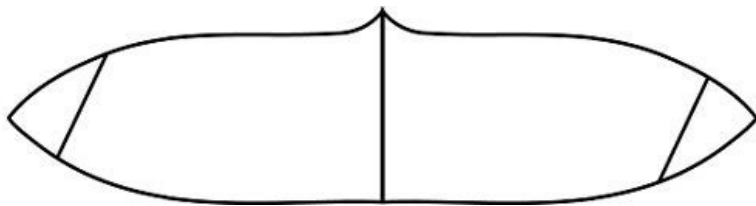
D: Ovddaldus liekčegahčahat
 J: Åvdålt sjliebtjoanádis
 B: Åvdåldis sjuäpptjånádis
 U: Uvdaldis/uvdals tjihttjie
 Å: Sloeptje åvtelhte
 åeniedamme

D: Mañildus liekčegahčahat
 J: Mañelt sjliebtjoanádis
 B: Mañeldis sjuäpptjånádis
 U: Gubmuo/minñieldis tjihttjie
 Å: Sloeptje minngelhte
 åeniedamme

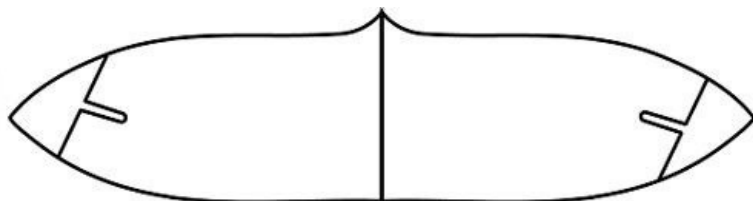
D: Ovddaldus liekčegahčahat ja ráigi
 J: Åvdålt sjliebtjoanádis ja rájgge
 B: Åvdåldis sjuäpptjånádis ja rájgge
 U: Uvdaldis rájggie tjihttjie
 Å: Sloeptjeraejkie åvtelhte
 åeniedamme

D: Mañildus liekčegahčahat ja ráigi
 J: Mañelt sjliebtjoanádis ja rájgge
 B: Mañeldis sjuäpptjånádis ja rájgge
 U: Gubmuo rájggie tjihttjie
 Å: Sloeptjeraejkie minngelhte
 åeniedamme

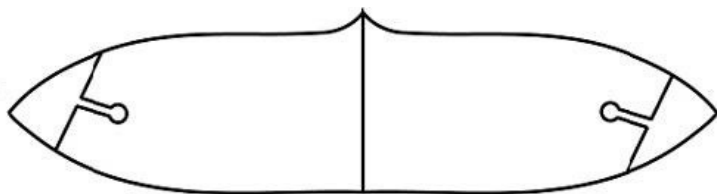
D: Ovddaldus skivdnji
 J: Ávdált doaressjivnnje
 B: Ávdáldis dāressjivdnja
 U: Uvdaldis
 skuvdnjie/skuvnnjie
 Å: Snijre ávtelhte

D: Mañildus skivdnji
 J: Mañelt doaressjivnnje
 B: Mañeldis dāressjivdnja
 U: Gubmuo
 skuvdnjie/skuvnnjie
 Å: Snijre minngelhte

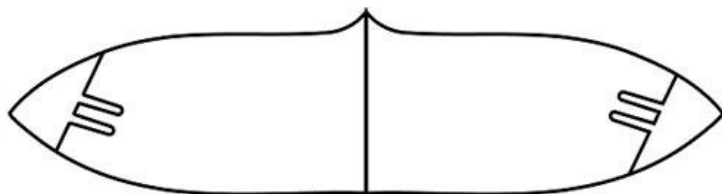
D: Ovddaldus skivdnji ja
 luddestat
 J: Ávdált doaressjivnnje
 ja tjáles
 B: Ávdáldis dāressjivdnja
 ja tjáles
 U: Uvdaldis skuvdnjie
 tjálies
 Å: Saerkie snijre ávtelhte

D: Mañildus skivdnji ja
 luddestat
 J: Mañelt doaressjivnnje ja
 tjáles
 B: Mañeldis dāressjivdnja ja
 tjáles
 U: Miñniels/Miñniieldis
 skuvnnjie tjálies
 Å: Saerkie snijre minngelhte

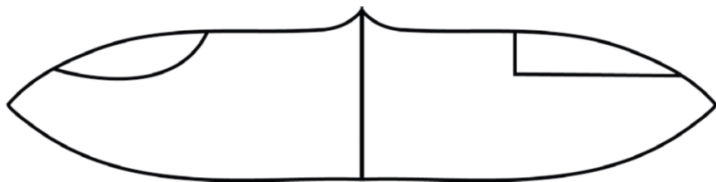
D: Ovddaldus skivdnji, luddestat
ja ráigi
J: Ávdált doaressjivnnje, tjáles
já rájgge
B: Ávdáldis dáressjivdnja, tjáles
já rájjge
U: Uvdals rájggie skuvnnjie tjálies
Å: Snijre ávtelth jñh raejkie-
sloeptje

D: Mañildus skivdnji, luddestat ja
ráigi
J: Mañelt doaressjivnnje, tjáles ja
rájgge
B: Mañeldis dáressjivdnja tjáles ja
rájjge
U: Gubmuo rájggie skuvdnjie tjálies
Å: Snijre minngelth jñh raejkie-
sloeptje

D: Ovddaldus skivdnji ja guokte
luddestaga
J: Ávdált doarestjuollda
B: Ávdáldis sjkivdnja ja guákkte
tjállá
U: Uvdaldis skuvdnjie tjualdda
Å: Snijre ávtelhte jñh tjualta

D: Mañildus skivdnji ja guokte
luddestaga
J: Mañelt doarestjuollda
B: Mañeldis sjkivdnja ja guákkte
tjállá
U: Minñiels skuvnnjie tjualdda
Å: Snijre minngelhte jñh tjualta

D: Vakņa/vajastat

J: Sjkivnnje

B: Vajja

U: Guvrra/Vijjast

Å: Govre

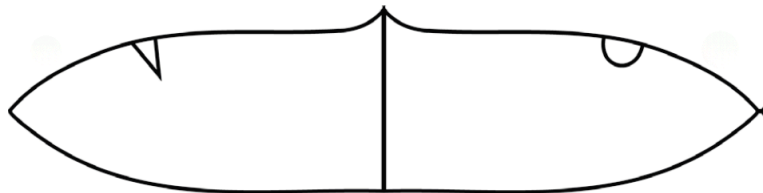
D: Gieška

J: Ruohkke

B: Kruähkke

U: Kruöhkkie

Å: Kruehkie

D: Sárggaldat

J: Tjiekkes

B: Sárrge

U: Sárggie

Å: Saerkie

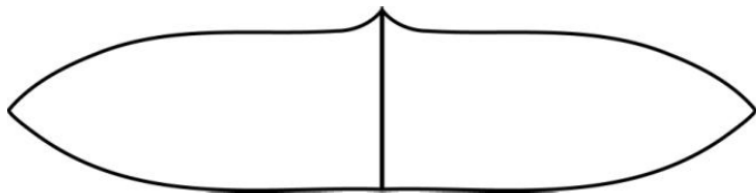
D: Biehkki/Čiehkis

J: Biehkke

B: Bähkke

U: Bihttä/Beähkkie

Å: Tsiehkie

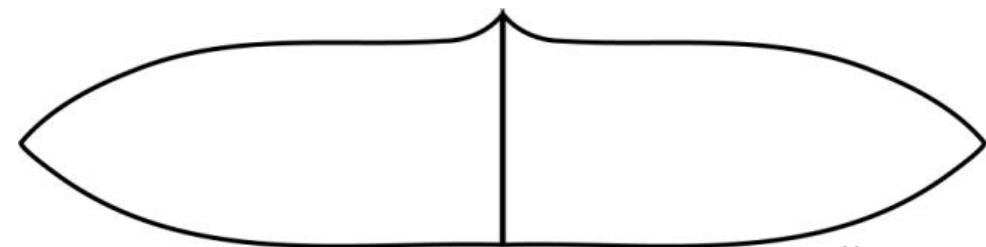
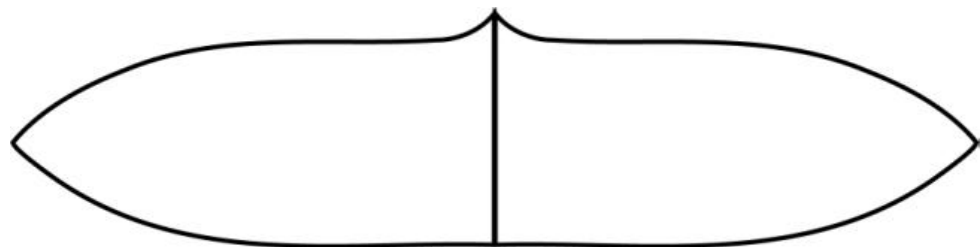
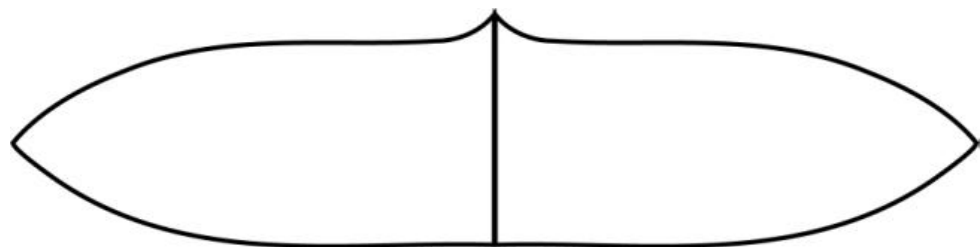
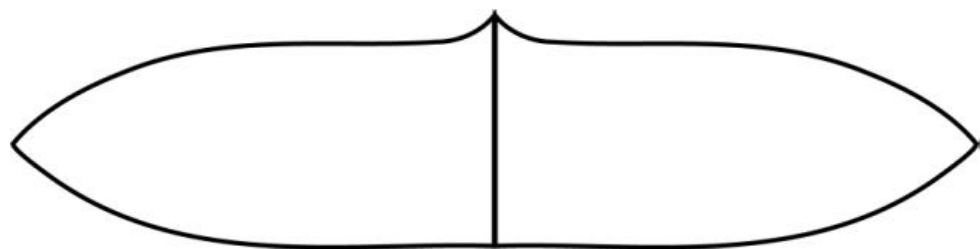
D: Geazotbeallji

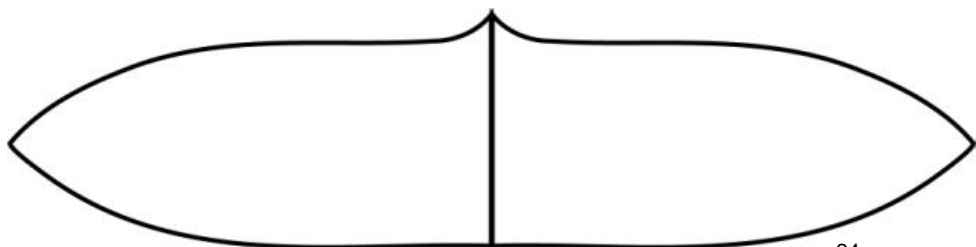
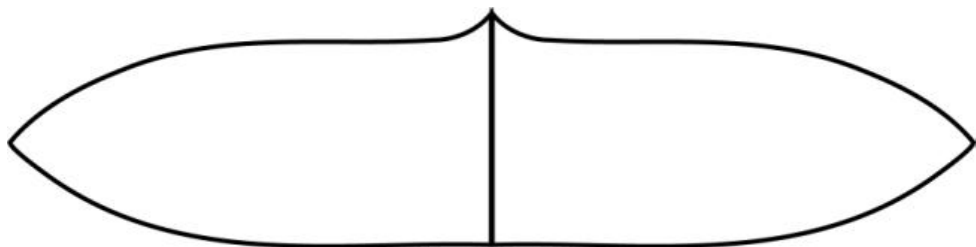
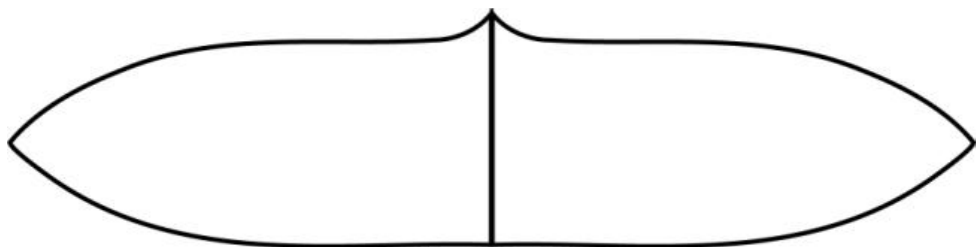
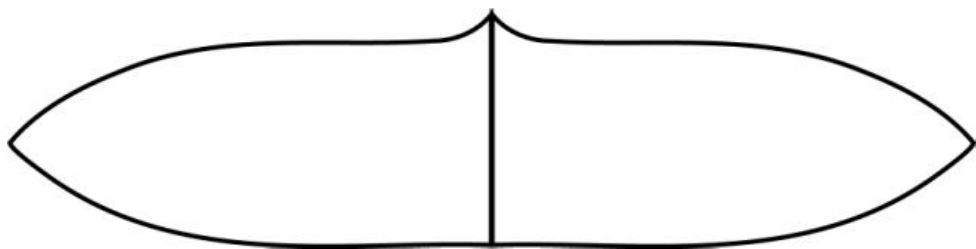
J: Gätjosbiellje, gätjok

B: Gietjok

U: Giätjuos

Å: Geatjoes bieljie, geatjohke

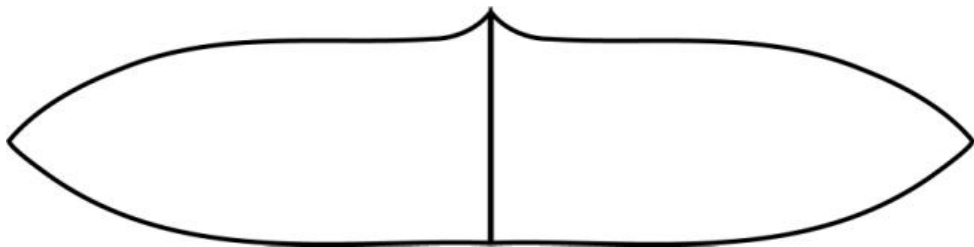

Rávvagat hárjehallamiidda

- Jus dus leat čanastagat soames čerrui, iskka got sámigillii bagadallet mearkkaid du veagas, din sogas ja čearus. Makkár bealjis álget ja makkár ortnegis mearkasánit čilgejuvvojit?
- Sárggo iežat veaga, sogas ja čearu mearkkaid báhpirii ja bagadala daid sámigillii.
- Jus dus lea iežat mearka de oza mearkka historjjá. Leago giige oamastan dan ovdal? Mii lea dovddusin dan olbmo birra?
- Jus dus ii leat iežat mearka, de jearahala soapmása geas lea mearka dahje oza mearkkaid Sámedikki mearkaregistaris.
- Hárjehala čuohppat mearkkaid ovdamearkka dihte beassis dahje appelsiidnagaras. Sárggo mearkka materiálii ja de vajas mearkkasániid. Lea vuogas hárjehallat ovdal miessemearkuma.

Dása sáhtát sárgut mearkka mas leat iešgudetlágan sánit.

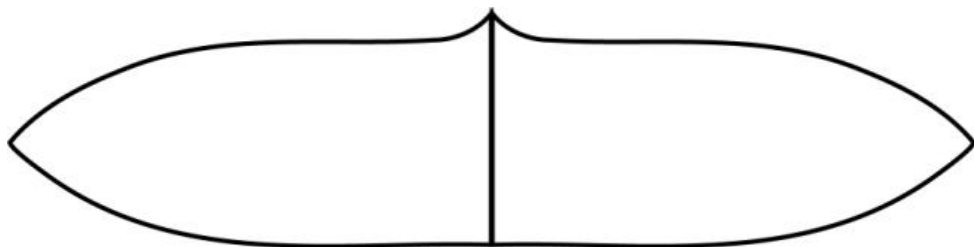

Čilge/ bagadala mearkka sámegillii:

Tips på övningar

- Om du har anknytning till en sameby, ta reda på hur ni beskriver renmärken i din familj, din släkt och din sameby. Vilket öra börjar ni med och i vilken ordning beskriver ni renmärkessnitten på samiska?
- Rita upp familjens, släktens och samebyns renmärken på papper och beskriv dem på samiska.
- Om du har eget renmärke, ta reda på historien om renmärket. Har någon ägt det tidigare? Vad vet man om den personen?
- Om du inte har eget renmärke, intervju någon som har renmärke eller sök efter renmärken i Sametingets renmärkesregister.
- Träna på att skära ut renmärken i exempelvis näver eller apelsinskal. Rita renmärket på materialet och skär sedan ut märkessnitten. Det är bra träning inför att märka renkalvar.

Här kan du rita upp ett renmärke med olika renmärkessnitt.

Beskriv renmärket på samiska:

Renmärkesregister

Alla renmärken finns samlade i ett renmärkesregister.

Sametinget är central förvaltningsmyndighet för rennäringen och har ansvar att registrera och avregistrera renmärken. Renmärkesregistret finns på webben och i en app, Hitta renmärke.

Mer att läsa om rennäringslagen, rennäringsförordningen och föreskrifter som reglerar de grundläggande bestämmelser om renmärken finns på Sametingets hemsida: <https://sametinget.se/renmarken>

Styrdokument

Rennäringslagen (1971:437), reglerar de grundläggande bestämmelserna om renmärken.

Enligt 15 § rennäringsförordningen (1993:384), får Sametinget meddela föreskrifter om

1. hur renmärken skall utformas.
2. verkställigheten av bestämmelserna i rennäringslagen om hur renmärken skall registreras.

Sametingets föreskrifter

Sametingets föreskrifter om utformning och registrering av renmärken (STFS 2007:1) reglerar utformningen av renmärke, hur renmärke skall registreras, hantering

gällande avbrottsmärkning, registerhållning gällande avregistrerade renmärken och rapportering av sålda okända renar.

Lästips

Sametinget blankett; Ansökan om registrering av renmärke
<https://sametinget.se/3450>

Bovtsen guelmieh, Gun Margret Utsi, ČálliidLágádus (2010)

Giellamolsun sámi boazodoalus/ språkbyte inom renskötseln, Marja-Kristine Skum ČálliidLágádus (2013)

Mierhkesjiddh, Sissel Jåma, Marit Fjellheim, Aajege-samisk språk- og kultursenter (2015)

Samiska ordböcker

[illegible]

[illegible]

Sámediggi

Sámedigge Sámediggie Saemiedigkie Sametinget

Giellaguovddáš